

Byla C-357/24

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2024 m. gegužės 16 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (Kroatija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2024 m. gegužės 3 d.

Apeliantė:

Freistaat Bayern

Kita apeliacinio proceso šalis:

Euroherc osiguranje d.d.

I. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas: *Visoki trgovački sud Republike Hrvatske* (Kroatijos Respublikos apeliacinis komercinių bylų teismas)

<...>

II. Šalys pagrindinėje byloje

Apeliantė: *Freistaat Bayern* <...> Augsburgas, Vokietijos Federacinė Respublika
<...>

<...>

Kita apeliacinio proceso šalis: *Euroherc osiguranje d. d.* [,] Zagrebas <...>

III. Pagrindinės bylos dalykas ir reikšmingos faktinės aplinkybės

- 1 Ginčo dalykas yra apeliantės prašymas, kad kita apeliacinio proceso šalis atlygintų žalą, kurią apeliantė patyrė išmokėjusi savo darbuotojui (asmeniui X) ligos išmoką už tris nedarbingumo laikotarpius nuo 2015 m. balandžio 21 d. iki 2015 m. gegužės 21 d., nuo 2016 m. vasario 16 d. iki 2016 m. balandžio 15 d. ir nuo 2016 m. lapkričio 8 d. iki 2017 m. sausio 5 d. Už nedarbingumo laikotarpius iš viso buvo išmokėta 28 825,83 EUR.
- 2 Asmuo X buvo gydomas Vokietijoje po to, kai 2015 m. balandžio 18 d. buvo sužalotas Šibenike (Kroatija) per eismo įvykį. Eismo įvykyje dalyvavo dviratis ir lengvasis automobilis. Dviratį vairavo asmuo X, apeliantės darbuotojas, o lengvąjį automobilį – asmuo Y, kitos apeliacinio proceso šalies apdraustasis. Šiuo atveju kalbama apie privalomąjį transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimą.
- 3 Y buvo pripažintas kaltu dėl eismo įvykio, tačiau šiuo proceso etapu išimtinė jo atsakomybė už eismo įvykį vis dar yra ginčytina, nes kita apeliacinio proceso šalis teigia, kad apeliantės darbuotojas, asmuo X, taip pat prisidėjo prie eismo įvykio.
- 4 Po eismo įvykio kita apeliacinio proceso šalis po taikaus ginčų sprendimo procedūros išmokėjo asmeniui X kompensaciją (*damnum emergens*) už eismo įvykio metu patirtus sužalojimus, įskaitant neturtinės žalos atlyginimą, išmoką už trečiųjų asmenų pagalbą ir priežiūrą, turtinės žalos atlyginimą, padengė kitas išlaidas ir teisinio atstovavimo išlaidas, iš viso 43 433,43 HRK arba 5 764,61 EUR.
- 5 Teisinis pagrindas, kuriuo apeliantė grindžia savo reikalavimą, yra 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo (toliau – Reglamentas Nr. 883/2004). Apeliantė mano, kad kaip X darbdavė ji turi Reglamento Nr. 883/2004 1 straipsnio q punkto iv papunktyje nurodytos „kompetentingos įstaigos“ statusą, nes kalbama apie šio reglamento 3 straipsnio 1 dalyje numatytas išmokas, taigi šiuo atveju išmokėta ligos išmoka patenka į sąvoką „ligos išmokos“, kaip ji suprantama pagal to paties reglamento 3 straipsnio 1 dalį.
- 6 Apeliantė remiasi Reglamento Nr. 883/2004 85 straipsnio 1 dalimi ir teigia, kad išmokėjusi savo darbuotojui ligos išmoką ji perima savo darbuotojo teises trečiojo asmens (kitos apeliacinio proceso šalies, kaip Y atsakomybės už žalą draudiko) atžvilgiu ir kad tokį jos statusą reikia pripažinti šioje byloje, nes kalbama apie išmokas, kurias X gavo pagal Vokietijos teisės aktus dėl sužalojimų, patirtų per Kroatijoje įvykusį eismo įvykį.
- 7 Šiuo klausimu apeliantė remiasi *Gesetz über die Zahlung des Arbeitsentgelts an Feiertagen und im Krankheitsfall* (Bavarijos įstatymas dėl išmokų už darbą švenčių dienomis ir ligos atveju mokėjimo) 6 straipsnio 1 dalimi, kuri suformuluota taip: „1. Jeigu darbuotojas pagal įstatymo nuostatas gali reikalauti iš trečiojo asmens kompensacijos už dėl nedarbingumo prarastas pajamas, šis

reikalavimas pereina darbdaviui, jeigu darbdavys toliau pagal šį įstatymą darbuotojui mokėjo darbo užmokestį ir Federalinei darbo agentūrai darbdavio mokėtinas įmokas, darbdaviui priklausančias mokėti socialinio draudimo ir slaugos draudimo įmokas bei papildomo senatvės ir maitintojo netekimo draudimo įmokas.“

- 8 Kita apeliacinio proceso šalis nesutinka su tokiais reikalavimais ir teigia, kad Reglamentas Nr. 883/2004 negali būti taikomas nagrinėjamos faktinėms aplinkybėms, visų pirma dėl to, kad juo reglamentuojami socialinės apsaugos koordinavimo klausimai, o ne netiesioginės žalos, kurią darbdavys patyrė dėl ligos išmokos mokėjimo savo darbuotojui, atlyginimo klausimai, ir kad apeliantė nėra kompetentinga įstaiga, o tik socialinės apsaugos įstaiga.
- 9 Pirmosios instancijos teismas atsižvelgė į apeliantės argumentus dėl Reglamento Nr. 883/2004 taikymo šioje byloje, konkrečiai nemotyvuodamas tokios pozicijos, atmetė visus kitos apeliacinio proceso šalies argumentus kaip nepagrįstus ir patenkino ieškinį (2023 m. lapkričio 21 d. *Trgovački sud u Zagrebu* (Zagrebo komercinių bylų teismas) <...> sprendimas).
- 10 Kita apeliacinio proceso šalis, apskundusi pirmosios instancijos teismo sprendimą, kelia neišspręstus klausimus dėl Reglamento Nr. 883/2004 taikymo nustatytoms faktinėms aplinkybėms tinkamumo. Todėl apeliacinės instancijos teismas nėra tikras, ar apeliantė šioje byloje gali būti laikoma kompetentinga įstaiga, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 883/2004 1 straipsnį, ir ar šio reglamento 3 straipsnio 3 dalyje vartojama ligos išmokų sąvoka taip pat apima išmokas už nedarbingumo laikotarpį dėl kitoje valstybėje narėje patirtų sužalojimų, be to, šiuo atveju nekalbama apie nelaimingus atsitikimus darbe ar profesines ligas ir su tuo susijusias išmokas [(f) punktas]. Apeliacinės instancijos teismas taip pat abejoja, ar kita apeliacinio proceso šalis gali būti asmuo, privalantis kompensuoti išmokas, nes ji yra transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudikas.
- 11 Jeigu į šiuos klausimus būtų atsakyta teigiamai, kiltų Reglamento Nr. 883/2004 85 straipsnio 1 dalies taikymo klausimas. Iš tiesų Kroatijos materialinės teisės aktuose privalomojo transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimo srityje nenumatyta įstaiga, atsakinga už vadinamąją netiesioginę žalą, kurią dėl nukentėjusiojo patirtos žalos patyrė trečiasis asmuo. Teisė į tokios žalos atlyginimą turi būti aiškiai numatyta įstatyme, bet kol kas ši teisė numatyta tik įstaigai, vykdančiai sveikatos draudimo, pensijų ar rentos draudimo veiklą. Vis dėlto darbuotojas turi teisę į ligos išmokas, kurias jam moka darbdavys arba *Hrvatski zavod za osiguranje* (Kroatijos draudimo įstaiga), atsižvelgiant į nedarbingumo trukmę, nepaisant ligos priežasties, ir darbdavys neturi teisės pareikšti ieškinio atsakingam asmeniui arba jo draudikui dėl žalos atlyginimo. Nagrinėjamos išmokos mokėjimo laikinojo nedarbingumo dėl ligos laikotarpiu teisinis pagrindas yra darbuotojo darbo sutartis ir jo privalomasis sveikatos draudimas.

IV. Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos ir nacionalinių teismų jurisprudencija

- 12 *Zakon o obveznim osiguranjima u prometu* (Įstatymas dėl privalomojo transporto priemonių draudimo) (*Narodne novine* Nr. 151/05, 36/09, 75/09, 76/13 ir 152/14), redakcija galiojusi tą dieną, kai įvyko žalą sukėlęs įvykis ir buvo pradėtas procesas pagrindinėje byloje.

2 straipsnis

1. Transporto priemonių privalomasis draudimas yra:

<...>¹ 2) transporto priemonės savininko ar valdytojo (toliau – savininkas) atsakomybės už žalą, padarytą tretiesiems asmenims, draudimas (toliau – transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimas).

3 straipsnis

1. Šiame įstatyme vartojamos sąvokos: <...>

8) „nukentėjusysis“ – tai bet kuris asmuo, patyręs žalą turtui ir (arba) asmeniui ir pagal šį įstatymą turintis teisę pareikšti ieškinį dėl žalos atlyginimo <...>.

11 straipsnis

1. Nukentėjusysis reikalavimą atlyginti žalą pagal šio įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje nurodytą draudimą gali pateikti tiesiogiai atsakingam draudikui.

22 straipsnis

1. Transporto priemonės savininkas, sudarydamas draudimo sutartį, privalo apsidrausti atsakomybę už žalą, kuri gali būti padaryta tretiesiems asmenims dėl transporto priemonės naudojimo, mirties, kūno sužalojimo, žalos sveikatai, turto sunaikinimo arba sugadinimo atveju.

27 straipsnis

1. Draudimo įstaiga privalo atlyginti sveikatos, pensijų arba rentų draudimo srityje veiklą vykdančioms įstaigoms faktinę žalą pagal apdrausto asmens atsakomybę ir laikydamosi draudimo sutartyje nustatytų įsipareigojimų.

2. Šio straipsnio 1 dalyje faktinė žala – tai gydymo ir kitos būtinosios išlaidos, patirtos pagal sveikatos draudimą reglamentuojančias nuostatas, taip pat proporcingas nukentėjusio asmens ar jo šeimos narių pensijos ar rentos dydis.

¹ Simbolis <...> reiškia, kad įstatymo teksto dalis buvo praleista kaip nereikalinga.

- 13 *Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju* (Privalomojo sveikatos draudimo įstatymas) (*Narodne novine* Nr. 80/13 ir Nr. 137/13) redakcija, galiojusi tuo metu, kai įvyko žalą sukėlęs įvykis ir buvo iškelta pagrindinė byla.

36 straipsnis

1. Apdraustieji privalomuoju sveikatos draudimu turi teisę:

1) gauti išmoką už laikinojo nedarbingumo laikotarpį ar negalėjimą dirbti dėl naudojimosi sveikatos priežiūros paslaugomis ar kitų šio įstatymo 39 straipsnyje nurodytų aplinkybių (toliau – išmoka) <...>.

39 straipsnis

Teisę į išmoką turi apdraustasis dėl naudojimosi sveikatos priežiūros paslaugomis pagal privalomąjį sveikatos draudimą arba kitomis šiame įstatyme numatytais aplinkybėmis, jeigu:

1. jis yra laikinai nedarbingas dėl ligos ar sužalojimų arba jei jis buvo paguldytas į gydymo įstaigą gydymo ar tyrimų tikslais <...>

40 straipsnis

Išmoką dėl naudojimosi sveikatos priežiūros paslaugomis, nurodyto šio įstatymo 39 straipsnio 1 ir 2 punktuose, iš savo išteklių apdraustajam išmoka:

1. juridinis arba fizinis asmuo – darbdavys už pirmąsias 42 laikinojo nedarbingumo dienas ir tol, kol apdraustasis dirba trečiojoje valstybėje, į kurią jį komandiravo juridinis arba fizinis asmuo arba kurioje jis yra įsidarbinęs pats <...>.

41 straipsnis

<...> 3. Išmoką už šio įstatymo 39 straipsnio 1 ir 2 punktuose nurodytą laikinojo nedarbingumo laikotarpį atitinkamai nuo 43-iosios arba 8-osios laikinojo nedarbingumo dienos apskaičiuoja ir išmoka juridinis arba fizinis asmuo – darbdavys, o Įstaiga² privalo kompensuoti išmokėtą išmoką per 45 dienas nuo prašymo kompensuoti išmoką gavimo dienos.

136 straipsnis

1. Įstaiga privalo reikalauti, kad apdraustojo ligą, sužalojimą ar mirtį sukėlęs asmuo atlygintų patirtą žalą.

² *Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje* (Kroatijos sveikatos draudimo įstaiga), kuri pagal *Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju* (Įstatymas dėl privalomojo sveikatos draudimo) 3 straipsnį yra atsakinga už privalomąjį sveikatos draudimą Kroatijos Respublikoje.

2. Už žalą, kurią Įstaigai šio straipsnio 1 dalyje nurodytais atvejais darbuotojas padarė dirbdamas arba dėl darbo, atsako juridinis arba fizinis asmuo, t. y. darbdavys.

3. Šio straipsnio 2 dalyje nurodytais atvejais Įstaiga taip pat privalo reikalauti žalos atlyginimo tiesiogiai iš darbuotojo, jeigu žala buvo padaryta tyčia ar dėl didelio aplaidumo.

4. Kai Įstaiga reikalauja, kad žalą atlygintų juridinis arba fizinis asmuo ir darbuotojas, jie solidariai atsako už žalą.

140 straipsnis

Šio įstatymo 136 straipsnyje numatytais atvejais Įstaiga taip pat privalo reikalauti padarytos žalos atlyginimo tiesiogiai iš draudiko, kuris yra apdraudęs šių asmenų atsakomybę už tretiesiems asmenims padarytą žalą pagal privalomojo draudimo nuo tokios rizikos nuostatas.

142 straipsnis

Įstaiga privalo reikalauti atlyginti žalą šiame įstatyme numatytais atvejais, neatsižvelgiant į tai, kad žala atsirado dėl išmokų, į kurias apdraustasis turi teisę, išmokėjimo iš privalomojo sveikatos draudimo fondo, t. y. valstybės biudžeto lėšų.

143 straipsnis

Žalos atlyginimas, kurio Įstaiga turi teisę reikalauti šio Įstatymo 135 ir 136 straipsniuose bei 138–142 straipsniuose nurodytais atvejais, apima gydymo ir kitų paslaugų išlaidas bei Įstaigos išmokėtų piniginių ir kitų išmokų sumas.

- 14 Teisinė pozicija, kad nei darbdavys, nei jo civilinės atsakomybės draudikas neturi teisės į tai, kad būtų atlyginta darbuotojui dėl nelaimingo atsitikimo darbe išmokėta laikinojo nedarbingumo išmoka, aiškiai išdėstyta dabartinėje *Vrhovni sud Republike Hrvatske* (Kroatijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas) jurisprudencijoje. Šią išvadą patvirtina 2014 m. kovo 18 d. <...> sprendimas. Iš šio sprendimo matyti, kad darbdaviai neturi teisės nei už žalą atsakingo asmens, nei jo draudiko reikalauti atlyginti tai, ką jie sumokėjo darbuotojui per nedarbingumo dėl sužalojimo laikotarpį. Tokios teisės jie neturi ir tuo atveju, kai kalbama apie nelaimingą atsitikimą darbe ar profesinę ligą. Tokia teisė taip pat nesuteikiama darbdavio draudikui, nors darbdaviui yra numatyta pareiga apsidrausti atsakomybę už darbuotojų nelaimingus atsitikimus darbe ir jų profesines ligas.
- 15 Šiai bylai svarbi minėto sprendimo ištrauka suformuluota taip:

„Darbdavys, kuris, vadovaudamasis minėtomis teisės nuostatomis³, išmoka savo darbuotojui darbo užmokesčio kompensaciją už nedarbingumo laikotarpį dėl trečiojo asmens (atsakingo už žalą subjekto) sukulto nelaimingo atsitikimo darbe, pagal bendruosius atsakomybės už žalą principus nėra deliktinės atsakomybės už žalą, atsiradusią dėl darbuotojo patirtų sužalojimų, santykių dalyvis, nes žalą sukėlęs įvykis nebuvo nukreiptas į darbdavį. Jeigu žalą sukėlęs įvykis buvo nukreiptas į vieną asmenį, tačiau veiksmų, kuriais padaryta žala, pasekmės turėjo įtakos ir kitam asmeniui, tam, kad tas kitas asmuo turėtų teisę į žalos atlyginimą, tokia jo teisė turi būti aiškiai numatyta įstatyme.

Sumokėjęs savo darbuotojui <...> darbo užmokesčio kompensaciją už nedarbingumo dėl nelaimingo atsitikimo darbe laikotarpį, apeliantės draudikas <...> įvykdė savo pareigą, numatytą *Zakon o zdravstvenom osiguranju* (Sveikatos draudimo įstatymas) 51 ir 26 straipsniuose.

Nė vienoje *Zakon o zdravstvenom osiguranju* (Sveikatos draudimo įstatymas) nuostatoje nenumatyta darbdavio teisė susigrąžinti sumas, išmokėtas darbuotojui dėl nelaimingo atsitikimo darbe, iš asmens, atsakingo už žalą, ir tokia teisė pagal šio įstatymo 85 straipsnio 1 dalį aiškiai priklauso *Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje* (Kroatijos sveikatos draudimo įstaiga).“

V. Prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindai

- 16 Taigi tuo atveju, jei Kroatijos teisės aktuose nenumatyta teisė į netiesioginės žalos, kurią darbdavys patyrė, išmokėdamas kompensaciją už darbuotojo nedarbingumo laikotarpį, atlyginimą, kyla klausimas, ar pagal Reglamento Nr. 883/2004 85 straipsnio 1 dalį Vokietijos darbdavys gali perimti savo darbuotojo teisę arba netgi pareikšti trečiajam asmeniui, šiuo atveju – atsakingo už žalos atsiradimą ir žalą sukėlusio įvykio pasekmės asmens draudikui, tiesioginį reikalavimą atlyginti žalą.
- 17 Teisingumo Teismas 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 93 straipsnio 1 dalį, kurios formuluotė atitinka Reglamento Nr. 883/2004 85 straipsnio 1 dalį, yra išaiškinęs dviejuose sprendimuose bylose C-397/96 ir C-428/92, tačiau, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo vertinimu, tuose sprendimuose neatsakyta į klausimą, ar galima pripažinti, kad darbdavys kaip įstaiga, atsakinga už išmokų mokėjimą, turi išmokų atgręžtinio reikalavimo teisę, jeigu nukentėjusysis negali reikalauti tokios kompensacijos valstybėje narėje, kurioje atsirado žala, t. y. nėra teisinio pagrindo reikalauti tokio pobūdžio kompensacijos.

³ *Zakon o zdravstvenom osiguranju* (Sveikatos draudimo įstatymas) (*Narodne novine* Nr. 75/93, 55/96 ir 1/97 – suvestinė redakcija, 109/07, 13/98, 88/98, 150/98, 10/99, 34/99, 69/00, 59/01, 82/01).

- 18 Šiuo metu Teisingumo Teismas nagrinėja bylą C-7/24, kurioje Danijos teismas savo prašyme priimti prejudicinį sprendimą prašo išaiškinti Reglamento Nr. 883/2004 85 straipsnio 1 dalį. Iš šio prašymo, paskelbto kaip darbinis dokumentas, turinio matyti, kad tos pagrindinės bylos aplinkybės panašios į šios pagrindinės bylos aplinkybes. Svarbus skirtumas yra tas, kad ieškovės toje byloje yra Vokietijos viešosios teisės reglamentuojamos pensijų draudimo įstaigos (įstaigos, kurios pagal teisės aktus yra socialinio draudimo įstaigos), o Kroatijos teisme nagrinėjamoje byloje apeliante yra nukentėjusio asmens darbdavė. Atsakovė, kaip ir šioje Kroatijos teismo nagrinėjamoje byloje, yra Danijos civilinės atsakomybės draudimo bendrovė. Tame prašyme taip pat keliamas klausimas, ar valstybės narės, kurioje atsirado žala, materialinės teisės normos gali apriboti įpareigotosios socialinio draudimo įstaigos teisę susigražinti išmokėtas išmokas, kai socialinės apsaugos išmokos, kurias prašoma atlyginti, pagal savo pobūdį nėra tapačios arba bent jau nepanašios į reikalavimą, kurį nukentėjusysis būtų galėjęs pareikšti pagal šias materialinės teisės normas (prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje C-7/24 58 punktas).

VI. Prejudicinis klausimas

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, *Visoki trgovački sud Republike Hrvatske* (Kroatijos Respublikos apeliacinis komercinių bylų teismas), kaip antrosios instancijos teismas šioje byloje, remdamasis Europos Sąjungos sutarties 19 straipsnio 3 dalies b punktu ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsniu, nutaria Europos Sąjungos Teisingumo Teismui pateikti tokį prejudicinį klausimą:

Ar 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo 85 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, jog tam, kad darbdavys, kaip įstaiga, atsakinga už išmokų mokėjimą, turėtų teisę trečiajam asmeniui, privalančiam atlyginti žalą, arba jo civilinės atsakomybės draudikui pareikšti atgręžtinį reikalavimą dėl ligos išmokos, išmokėtos darbuotojui dėl žalos, kilusios dėl kitos valstybės narės teritorijoje įvykusių įvykių, būtina, kad valstybėje narėje, kurioje atsirado žala, būtų teisinis pagrindas reikalauti tokios kompensacijos?

Zagrebas, 2024 m. balandžio 3 d.

<...>

Priedai

- pirmosios instancijos teismo sprendimo, apeliacinio skundo ir pirmosios instancijos teismo bylos medžiagos svarbiausių ištraukų kopija

– 2014 m. kovo 18 d. Sprendimo Rev-x 1048/13–2 kopija.

<...>

DARBINIS VERTIMAS